

cykl «zmiany klimatu» Komitetów Copa Cogeca

DOKUMENT INFORMACYJNY

Hodowla i zmiany klimatu

Zmiany klimatu będą miały wpływ na systemy produkcji zwierzęcej w całej Europie. W niektórych regionach, rolnicy będą musieli tak przystosować swoje praktyki, aby móc skutecznie walczyć m.in. z nowymi chorobami zwierząt oraz z negatywnym wpływem zmian klimatycznych na pastwiska.

Światowe zapotrzebowanie na białka zwierzęce będzie rosło w związku z rozwojem demograficznym, wzrostem realnych dochodów oraz zmianami zwyczajów żywieniowych. Dlatego też produkcja zwierzęca odgrywa i będzie odgrywała ważną rolę w zaopatrzeniu w żywność.

W Unii Europejskiej mamy następujące systemy produkcji zwierzęcej:

o zasadniczym znaczeniu z punktu widzenia kontynuacji działalności gospodarczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania;

ważne ze względu na współtworzenie kształtowania różnorodności europejskiego krajobrazu;

integralnie wspierające utrzymanie bioróżnorodności w siedliskach; stanowiące nierozdzielalną część tradycji i wartości kulturowych w Europie.

Sektor hodowli produkuje cenne składniki odżywcze w formie odchodów zwierzęcych i osadów stosowanych do użyzniania gleby, które stanowią jednocześnie surowce do produkcji biogazu. Dostarcza on również cennych półproduktów z łańcucha produkcji takich jak łój, który może zastąpić paliwa kopalne stosowane obecnie w systemie produkcji.

Unia Europejska liczy 133 miliony jednostek żywego inwentarza¹. Pogłowie spadło o 25% po 1990 roku². Dalszy spadek pogłowia w UE doprowadziłby do delokalizacji produkcji, co miałoby zły wpływ na zaopatrzenie w żywność oraz na przemysł rolno-spożywczy Unii Europejskiej i doprowadziłby do przeniesienia emisji do krajów trzecich.

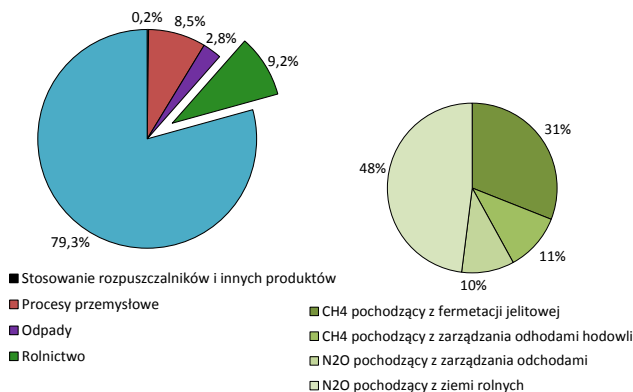
¹ Dane na 2005. Źródło Eurostat, « Rolnictwo. Główne statystyki 2006-2007 ». « Jednostka żywego inwentarza » jest jednostką stosowaną dla porównania lub połączenia poszczególnych odmian lub kategorii zwierząt. Zdefiniowane są równowartości oparte na potrzebach żywieniowych zwierząt.

² Komisja Europejska podaje te dane dotyczące spadku pogłowia w swoim dokumencie roboczym " Rola europejskiego rolnictwa w łagodzeniu zmian klimatu ", SEC(2009)1093, 23 lipca 2009.

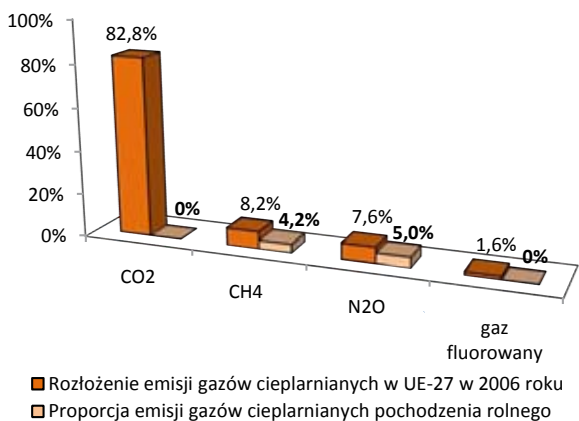

Wykres 1: wentylacja całości emisji gazów cieplarnianych i udział rolnictwa w UE-27 w 2007 roku (emisje wliczane w hodowlę)

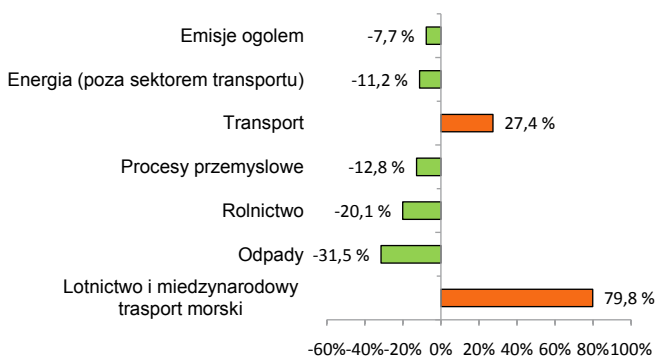
Źródło: ekstrapolacja na podstawie danych z raportu technicznego 4/2009 AEE

Wykres 2: proporcja emisji dla poszczególnych gazów cieplarnianych w UE-27 w 2006 roku (z wyłączeniem LULUCF)

Źródło: ekstrapolacja w oparciu o dane AEE (bilans emisji gazów cieplarnianych państw członkowskich UE)

Wykres 3: zmiany, na sektor, emisje gazów cieplarnianych w UE-27, 1990-2006

Źródło: AEE, tendencje emisji gazów cieplarnianych - ewaluacja (marzec 2009)

Specyfika emisji gazów cieplarnianych sektora hodowli

Profil emisji gazów cieplarnianych (GHG) produkcji zwierzęcej różni się znacznie od profilu innych sektorów, takich jak transport. Emisje pochodzą z naturalnie zmiennych procesów biologicznych, które są bardzo liczne i złożone. Możliwości zarządzania takimi złożonymi emisjami uzależnionymi od procesów biologicznych są ograniczone.

Emisje metanu (CH_4) generowane są przez fermentację jelitową³ przeżuwaczy i przez odchody zwierzęce, podczas gdy rozpylanie nawozów, ekologicznych lub nie, może prowadzić do emisji podtlenku azotu (N_2O).

Wpływ oraz opcje redukcji emisji, poprzez środki łagodzenia, tych dwóch gazów cieplarnianych, odpowiednio 21 i 310 razy silniejszych niż CO_2 w zakresie ocieplania się klimatu⁴, stanowi bardzo duże wyzwanie dla rolnictwa.

- W 2007 roku rolnictwo było odpowiedzialne za 9,2% całkowitej emisji gazów cieplarnianych w UE-27 w (wykres 1) powodując uwolnienie ok. 462 Mt wyrażona w ekwiwalencie CO_2 .
- Rolnictwo przyczynia się do całkowitej unijnej emisji gazów cieplarnianych w wymiarze 4,2% metanu i 5% (wykres 2).

Postęp sektora w redukcji emisji gazów cieplarnianych.

- Gazy cieplarniane emitowane przez rolnictwo (włącznie z hodowlą) spadły o 117 Mt⁵ w ekwiwalencie CO_2 , co stanowi redukcję o 20% w latach 1990 - 2007 w UE-27 (wykres 3)⁶.
- W latach 1999 - 2007, emisje już znacznie spadły dzięki:
 - skutecznemu wykorzystaniu nawozów i odchodów zwierzęcych (21%),
 - redukcji pogłowia (25%),
 - ostatnim reformom strukturalnym WPR (zasada wzajemnej zgodności, płatności bezpośrednie, środki rozwoju obszarów wiejskich),
 - progresywnemu wdrażaniu polityki rolnej i środowiskowej.
- Utrzymanie systemów opartych na trwałych użytkach zielonych pozwala na uniknięcie opuszczania ziemi; powierzchnie te pełnią rolę biotopów obniżających zawartość dwutlenku węgla. Trwałe łąki stanowią 31% całkowitej powierzchni rolnej UE-27, so stanowi wzrost o 5,9% w ciągu ostatnich lat⁷.

³ Proces pozwalający przeżuwaczom na trawienie celulozy.

⁴ Aby porównać gazy cieplarniane pod względem ich potencjału ocieplania klimatu, są one zaksięgowane jako « ekwiwalent CO_2 ». Oznacza to, że emisje miliona ton metrycznych metanu lub podtlenku azotu są odpowiednio ekwiwalentne do emisji 21 lub 310 milionów ton metrycznych dwutlenku węgla (trzeci raport oceny GGIEC i AEE, 2001).

⁵ Megatona (Mt)=10⁶ ton.

⁶ AEE, « Coroczny inwentarz emisji gazów cieplarnianych Wspólnoty Europejskiej » 1990-2007 i raport inwentarza 2009 (maj 2009).

⁷ Źródło: DG AGRI – Komisja Europejska.

Potencjał sektora w łagodzeniu zmian klimatu

W ramach refleksji prowadzonych w celu znalezienia odpowiedni na pytanie w jaki sposób sektor może najlepiej zredukować swój wpływ na zmiany klimatyczne, powinno się faworyzować opcje łagodzenia zmian klimatu prezentujące wiele korzyści środowiskowych. Ponadto, systemy hodowli oparte na łąkach i pastwiskach mogą na przykład uczestniczyć jednocześnie w wychwytywaniu dwutlenku węgla, w ochronie bioróżnorodności, w magazynowaniu wody oraz w prewencji przed pożarami, powodzią i erozją. Inny słowy, opcje łagodzenia będą musiały brać pod uwagę specyficzne cechy regionalne i lokalne, a niektóre z nich będą musiały być ocenione w oparciu o ich wpływ na zdrowie ludzi i dobrostan zwierząt.

Opcje pochodne systemów produkcji:

- Trwale łąki i pastwiska (często usytuowane w marginalnych strefach, gdzie inna produkcja roślinna nie jest możliwa), jako biotopy obniżające zawartość dwutlenku węgla, dysponują znacznym potencjałem, co przejawia się poprzez zatrzymywanie dwutlenku węgla w glebie i w niskiej, wieloletniej roślinności. Chodzi tutaj również o naturalne narzędzia prewencji przed ryzykiem takim jak powódź, pożary i erozję.
- Chów bydła oparty na użytkach zielonych przyczynia się do rozwoju działalności ekonomicznej, tworzenia miejsc pracy oraz tkanki społecznej na łonie społeczności lokalnych biorąc jednocześnie udział w utrzymaniu bioróżnorodności.
- Odtwarzanie torfowisk i stref podmokłych może również przyczynić się do redukcji emisji gazów cieplarnianych i zwiększyć wychwytywanie dwutlenku węgla.
- Drzewa i krzewy na łąkach są niezbędne, ponieważ dają one schronienie i cień zwierzętom oraz pełnią ważną rolę w walce z erozją powietrzną.

Opcje pochodne zarządzania zwierzętami:

- Zwiększenie efektywności produkcji zwierząt gospodarskich zmniejszy emisje na jednostkę produkcyjną: krowa mleczna produkując 8 000 litrów mleka na rok wygeneruje mniej emisji gazów cieplarnianych, co dwie krowy produkujące 4 000 litrów (30,8 g metan/kg mleka wobec 17,4 g).
- Ewentualna zmiana zwyczajów żywieniowych przeżuwaczy (stosując na przykład dodatki żywieniowe takie jak specyficzne oleje, garbniki czy inne substancje (5-10%⁸)) lub lepsza selekcja odmian roślin paszowych pozwoliłaby na redukcję uwalniania metanu. Pomimo, że znaczne redukcje będą teoretycznie możliwe, będą ciągle istniały ograniczenia fizjologiczne. Ponadto, dobrostan zwierząt musi być zawsze zapewniony.

Opcje pochodne zarządzania rolnictwem:

- Lepsze zarządzanie odchodami zwierzęcymi i technikami ich stosowania na polu (np. lepsze składowanie osadów, zwiększenie efektywności technik dostarczania do gleby i lepsze planowanie czasowe stosowania nawozów) może przyczynić się do redukcji emisji i do lepszego wykorzystania cennych zasobów gleby.
- Wspieranie rozwoju biogazowni rolniczych, które produkują z odchodów zwierzęcych odnawialną energię do celów grzewczych lub elektryczność, pomogłoby Unii Europejskiej w realizacji swoich celów w zakresie odnawialnych energii. Systemy zamknięte, które przetwarzają i waloryzują odchody zwierzęce (produkcja energii i lub nawozu, gospodarowanie wodą), już są w trakcie rozwoju.
- Większa wydajność energetyczna w pomieszczeniach inwentarskich, pomimo, że ulepszenia te są zazwyczaj wliczane do bilansu sektora energii.
- Przystosowanie systemu wentylacji w budynkach przeznaczonych do utrzymania zwierząt, włącznie z instalacją filtrów do redukcji emisji gazów cieplarnianych w dużych oborach. Koszty tego mogą być jednak zbyt wygórowane na poziomie gospodarstwa.
- Hodowla zwierząt np. selekcja ras bydła w kierunku ograniczenia produkowanego przez zwierzęta metanu lub w celu zwiększenia odporności na wysokie temperatury.
- Ekologiczny chów zwierząt może ułatwić redukcję emisji gazów cieplarnianych zwiększając zdolność do retencji substancji organicznych w glebie (wyłapywanie dodatkowego dwutlenku węgla) i unikając stosowania nawozów mineralnych (co ogranicza emisje N₂O). Jednakże potencjalne niższe przychody mogą zagrażać pozytywnemu wpływowi rolnictwa ekologicznego. Dlatego też chów ekologiczny nie jest uniwersalnym rozwiązaniem dla UE i w związku z tym powinna być postrzegana jako część szerszych działań.

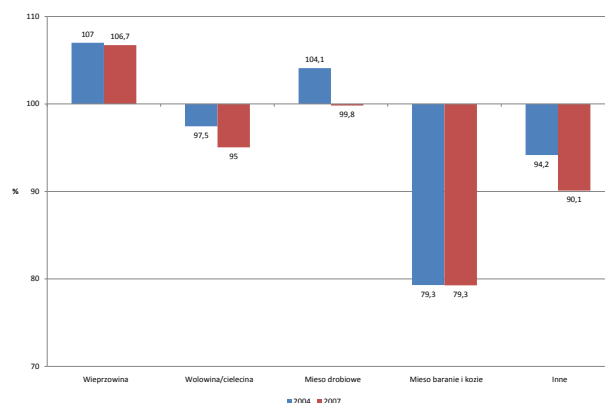
⁸ « Feeding strategies to reduce methane loss in cattle », raport 34, luty 2007, grupa ds. Nauk o zwierzętach, Uniwersytet Wageningen.

Przyszłe wyzwania

- Żywotność ekonomiczna jest nieodzowna dla utrzymania zrównoważonych gospodarstw zajmujących się hodowlą i dla zapewnienia stabilnego i bezpiecznego zaopatrzenia w żywność.
- Europejski sektor hodowli chce, aby jego potencjał łagodzenia zmian klimatu oraz specyfika jego emisji i jego warunków produkcji zostały uznane.
- Europa ryzykuje eksport swoich emisji gazów cieplarnianych (« wycieki emisji ») oraz przyjęcie mniej restrykcyjnych norm w zakresie zdrowia i dobrostanu zwierząt, jeśli europejska produkcja będzie zagrożona.
- W niektórych sektorach produkcji mięsa Unia Europejska jeszcze nie osiągnęła poziomu samowystarczalności (wykres 4). Ponowna redukcja pogłowia w Unii Europejskiej, szczególnie kóz i owiec, doprowadziłaby do delokalizacji produkcji. Priorytetem powinno być raczej polepszenie produktywności, a nie instrumenty łagodzenia skierowane na redukcję pogłowia.
- Inwestycje w nowe technologie lub kosztowną infrastrukturę oraz promocja ich stosowania często nie są brane pod uwagę na poziomie gospodarstw.
- Trzeba wspierać tworzenie odpowiednich instrumentów politycznych, realizację badań naukowych oraz inwestycje, które pozwolą osiągnąć redukcję emisji gazów cieplarnianych polepszając przy tym potencjał produkcji europejskiego sektora hodowli.
- Działania związane z edukacją, szkoleniami, doradztwem i prezentacjami są kluczowymi instrumentami w uświadamianiu społeczności wiejskiej.
- Pośredni i bezpośredni wpływ zmian klimatu na zdrowie zwierząt, oraz wzrost zgonów i chorób związanych z klimatem, będą również ważnym czynnikiem wpływającym na redukcję produktywności i zarządzania hodowlami i na pewno na lokalizację produkcji. Integracja i wzmocnienie systemów monitoringu i kontroli chorób zwierzęcych gwarantują wcześniejsze wykrywanie epidemii i polepszają zdolność przystosowania się.

Wykres 4: poziom samowystarczalności w zakresie mięsa w UE-27, %

Źródło: ekstrapolacja w oparciu o dane Komisji Europejskiej, DG AGRI i rozwoju obszarów wiejskich

copa*cogeca

european farmers european agri-cooperatives

61, Rue de Trèves
B - 1040 Brussels

Phone 00 32 (0) 2 287 27 11
Fax 00 32 (0) 2 287 27 00

www.Copa-Cogeca.eu

EN(09)5659